

СТАНОВИЩЕ

На дисертационен труд на тема:

„СЕНЗОРНИ НАРУШЕНИЯ ПРИ ДЕЦА СЪС СПЕЦИФИЧНО ЕЗИКОВО НАРУШЕНИЕ“

за придобиване на ОНС „Доктор“

в професионално направление 7.4. Обществено здраве (Логопедия)

Докторант: Лилия Валентинова Янчева-Велинова

Югозападен университет „Неофит Рилски“

Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“

Катедра „Логопедия“

Рецензент: доц. д-р Екатерина Въткова Тодорова

7.4. Обществено здраве, Нов български университет

1. Общо описание на представените материали

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Югозападен университет „Неофит Рилски“.

Рецензирането на материалите е съгласно заповед на ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за назначаване на научно жури № 2189/31.01.2024 г.

Лилия Янчева е представила всички необходими документи, изисквани за процедурата за защитата на дисертация. Дисертационният труд е в обем от 181 стандартни страници. Библиографията съдържа 262 заглавия на български и английски езици. В структурно отношение работата се състои от увод, три глави, изводи, заключение, приноси, препоръки, списък на използваната литература. Включени са 40 таблици, 54 графики, една географска карта и 3 приложения.

Докторантката е представила пет научни публикации по темата на дисертационния труд.

2. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Специфичните езикови нарушения засягат една от най-дискуссионните области в логопедията, свързана с интерпретация на атипичното езиково овладяване на родния

език, при деца със съхранено интелектуално функциониране и без наличие на интелектуални, сензорни (слухови, зрителни), емоционално-поведенчески, психиатрични или соматични нарушения. Клиничните аспекти на състоянието са съпътствани от особености в овладяването на останалите когнитивни процеси за възприемане, преработка и възпроизвеждане на информация, като често наблюдаваме дефицити в развитието на познавателните процеси, вниманието, паметта, мисленето и въображението. Ето защо изучаването и изследователските търсения в областта на сензорната преработка на постъпваща информация при атипично езиково функциониране е актуална и значима тема. Резултатите от подобно проучване са от съществено значение за клиничната практика, като усъвършенстват моделите за диагностика и терапия на нарушението. Разработената от Лилия Янчева тема е дисертабилна и има своята научно-приложна стойност.

3. Цел, задачи и хипотези на изследването

Във връзка с формулираният изследователски въпрос за оценка на сензорната интеграция при деца със специфични езикови нарушения смятам, че докторант Янчева конкретизира съответната хипотеза, методи и процедури за изследване. Целта и задачите са поставени ясно и конкретно. Изследователските ѝ търсения са съдържателни и отговарят на целта.

4. Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Авторката познава много добре изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературните източници и прави комплексен анализ на теоретичните модели. В дисертацията са цитирани коректно 262 литературни източника на кирилица и латиница. Прави много добро впечатление умението за подбор на авторите. Цитирани са най-съществените направления в областта, с умело представяне на обобщения, собствени интерпретации и заключения.

5. Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването и съответствие с поставената цел на дисертационния труд

Избраната методика на изследване позволява постигането на поставената цел и дава отговор на поставените задачи в дисертационния труд. Прави много добро впечатление използваният невро-психологичен диагностичен метод за оценка на изследваните лица. За първи път в българската изследователска практика е пробиран и използван тест „Сензорен профил“ на Дън (Sensory Profile, Winnie Dunn, PhD, OTR, FAOTA, 1997) за оценка на моделите на сензорна преработка, модулация и емоционално-поведенчески реакции в детска възраст. Тестът позволява профилиране на ефекта на сензорната система върху общото функциониране и е в подкрепа на диагностичните процедури и планирането на последваща логопедична интервенция. Получените резултати са иновативни за българската изследователска практика. Бих искала специално да акцентирам върху установеното атипично развитие в областта на вестибуларната, слуховата, орално-вкусовата, соматосензорната и мултисензорната преработка на информация. Особено ценен резултат е и проучената възрастова динамика на

демонстрираните дефицити. От особено значение са и резултатите, които установяват взаимодействие между езиковото поведение и емоционално-поведенческото функциониране в детството.

6. Наличие на собствен принос при събирането и анализирането на емпиричните данни

Всички изследвания и други приложени методи, са разработени и проведени лично от докторантката. Смятам, че направеното проучване е добра основа за бъдещи изследвания, които да бъдат разширени с оценка на взаимодействието между езиковия профил, от една страна, и сензорната преработка на информация, от друга. Би било особено информативно, ако получените резултати бъдат сравнени с такива на деца с типично езиково развитие.

7. Приноси и значимост на разработката

Научно-приложните приноси на дисертационния труд могат да се сведат до следното:

- Осъществено е задълбочено теоретично проучване на взаимодействието между специфичните езикови нарушения и сензорната преработка на информация.
- Изведени са особености на сензорната преработка, специфични за категорията деца с атипично езиково овладяване.
- Получените резултати имат съществено приложение за логопедичната диагностика и терапия на деца със специфично езиково нарушение.

8. Публикации, свързани с дисертационния труд

Резултати от дисертационния труд са публикувани в пет сборника от национални и международни научни конференции, в съавторство с научния ръководител на докторантката.

9. Автореферат

Представеният автореферат коректно отразява основните аспекти на изследването и приносите на разработения труд.

Заклучение

Предвид на гореизложеното, давам своята **положителна оценка** за представения ми за становище дисертационен труд и **предлагам на членовете на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Лилия Валентинова Янчева-Велинова в професионално направление 7.4. Обществено здраве (Логопедия).

15.11.2024 г.

Изготвил становище

доц. д-р Екатерина Годорова

Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27.04.2016

OPINION

Dissertation on:

"SENSORY DISORDERS IN CHILDREN WITH SPECIFIC LANGUAGE IMPAIRMENT"

for obtaining the degree of Doctor of Philosophy
in professional field 7.4. Public Health (Speech Therapy)

PhD student: Lilia Valentinova Yancheva-Velinova

Southwest University "Neofit Rilski"

Faculty of Public Health, Health Care and Sport

Department of Speech Pathology

Reviewer: Assoc. Prof. Ekaterina Vatkova Todorova, PhD

7.4. Public Health

New Bulgarian University

1. General description of the submitted materials

The opinion was prepared in accordance with the requirements of the Academic Staff Development Act in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its implementation and the Regulations for the conditions and procedure for the acquisition of scientific degrees and the holding of academic positions at Southwestern University "Neofit Rilski".

The reviewing of the materials is in accordance with the order of the Rector of "Neofit Rilski" University for appointment of the scientific jury № 2189/31.01.2024.

Lilia Yancheva has submitted all the necessary documents required for the dissertation defense procedure. The dissertation is 181 standard pages. The bibliography contains 262 titles in Bulgarian and English. Structurally, the thesis consists of an introduction, three chapters, findings, conclusion, contributions, recommendations, list of references used. There are 40 tables, 54 graphs, one geographical map and 3 annexes.

The doctoral candidate has presented five scientific publications on the topic of the dissertation.

2. Significance of the research problem in scientific and applied terms

Specific language disorders concern one of the most controversial areas in speech therapy, related to the interpretation of atypical language acquisition in children with preserved intellectual functioning and without the presence of intellectual, sensory (auditory, visual), emotional-behavioural, psychiatric or somatic disorders. Clinical aspects of the condition are accompanied by peculiarities in the mastery of other cognitive processes for perceiving, processing and reproducing information, and deficits in the development of cognitive processes, attention, memory, thinking and imagination are often observed. Therefore, studying and researching sensory processing of incoming information in atypical language functioning is a relevant and significant topic. The results of such research are essential for clinical practice, refining models for diagnosis and therapy of the disorder. The topic developed by Lilia Yancheva is dissertationable and has its scientific and applied value.

3. Aim, objectives and hypotheses of the study

In relation to the formulated research question about the assessment of sensory integration in children with specific language disorders, I believe that doctoral student Yancheva specified the relevant hypothesis, methods and procedures for the study. The aim and objectives are clearly and specifically stated. Her research inquiries are meaningful and fit the purpose.

4. Degree of knowledge of the state of the problem and relevance of the literature used

The author is very familiar with the research problem in science, critically and creatively evaluates the literature and makes a complex analysis of theoretical models. The dissertation correctly cites 262 literature sources in Cyrillic and Latin. The authors' selection skills make a very good impression. The most relevant areas in the field are cited, with a skillful presentation of generalizations, own interpretations and conclusions.

5. Presence of a substantiated and developed theoretical model of the research and compliance with the stated aim of the dissertation

The chosen research methodology allows the achievement of the set goal and provides an answer to the set tasks in the dissertation. The neuro-psychological diagnostic method used for the evaluation of the examined persons makes a very good impression. For the first time in the Bulgarian research practice, the "Sensory Profile" test by Dunn (Winnie Dunn, PhD, OTR, FAOTA, 1997) was drilled and used to assess the patterns of sensory processing, modulation and emotional-behavioral reactions in childhood. The test allows profiling of the effect of the sensory system on overall functioning and supports diagnostic procedures and planning for subsequent speech therapy intervention. The obtained results are innovative for Bulgarian research practice. I would like to particularly emphasize the atypical development found in the areas of vestibular, auditory, oral-perceptual, somatosensory and multisensory information processing. A particularly valuable result is also the studied age dynamics of the demonstrated

deficits. Of particular importance are her results that establish an interaction between language behavior and emotional-behavioral functioning in childhood.

6. Availability of own input in the collection and analysis of empirical data

All research and other methods applied were developed and conducted personally by the PhD student. I believe that the research done is a good basis for future research to be extended by evaluating the interaction between language profile on the one hand and sensory information processing on the other. It would be particularly informative if the results obtained were compared with those of children with typical language development.

7. Contributions and significance of the development

The scientific and applied contributions of the thesis can be summarized as follows:

- An in-depth theoretical study of the interaction between specific language disorders and sensory information processing has been carried out.
- Features of sensory processing specific to the category of children with atypical language acquisition are highlighted.
- The obtained results have significant application for speech therapy and diagnosis of children with specific language disorder.

8. Publications related to the thesis

Results of the dissertation work have been published in five proceedings of national and international scientific conferences, co-authored with the PhD supervisor.

9. Abstract

The presented abstract correctly reflects the main aspects of the research and the contributions of the developed work.

Conclusion

In view of the above, I give my *positive assessment* of the dissertation submitted for my opinion and *I propose the members of the esteemed scientific jury to award the degree of Doctor of Philosophy* to Lilia Valentinova Yancheva-Velinova in the professional field 7.4. Public Health (Speech Therapy).

15.11.2024 г.

Prepared the opinion:

Assoc. Prof. Ekaterina Todorova, PhD

Регламент (ЕС) 2016/679 на
Европейския парламент и на
Съвета от 27.04.2016